

УДК 37.016
ББК 74.263
Л59

Ліннікова Л. В.

Л59 Уроки розвитку мовлення. 3 клас. — Х. : Вид. група «Основа», 2016. — 78, [2] с. — (Серія «Початкова школа. Мій конспект»).

ISBN 978-617-00-2648-4.

Посібник містить докладні розробки уроків розвитку зв'язного мовлення у 3-му класі (17 уроків на рік), складені відповідно до вимог оновленої навчальної програми для ЗНЗ із навчанням українською мовою (у редакції 2014 р.) та змісту чинних підручників.

У додатку подано дидактичні матеріали до уроків для копіювання (картки, опорні таблиці, схеми, кросворди тощо).

Зручний формат та поля для записів дають змогу творчому вчителю, користуючись запропонованим у посібнику матеріалом, скласти власні плани-конспекти уроків курсу.

Для вчителів початкової школи.

УДК 37.016

ББК 74.263

ISBN 978-617-00-2648-4

© Ліннікова Л. В., 2016
© Корягін В.О., дизайн обкладинки, 2016
© ТОВ «Видавнича група «Основа», 2016

ЗМІСТ

Урок 1.	Про що повідомляє заголовок	4
Урок 2.	Складання розповіді за планом і опорними словами	7
Урок 3.	Складання зв'язних речень за малюнком і планом	9
Урок 4.	Складання діалогу	12
Урок 5.	Складання тексту-міркування «Книга — твій друг, без неї — як без рук»	15
Урок 6.	Упорядкування деформованого тексту	19
Урок 7.	Письмовий переказ тексту за складеним планом	22
Урок 8.	Складання усного твору за поданим зачином (<i>за основною частиною і за кінцівкою</i>)	25
Урок 9.	Як писати листи	29
Урок 10.	Переказ тексту за планом та опорними словами	32
Урок 11.	Складання казки за уявою за темою «Як подорожує краплинка води»	36
Урок 12.	Письмове висловлювання про ситуації з життя класу	40
Урок 13.	Твір-опис людини з використанням порівнянь	43
Урок 14.	Стислий переказ	47
Урок 15.	Перевірна робота. Письмовий переказ	52
Урок 16.	Складання тексту-міркування «Чому ластівки відлітають першими»	54
Урок 17.	Редагування текстів	58
Додаток	61
Матеріали для копіювання	61
Література	79

Дата _____

Клас _____

УРОК 1. ПРО ЩО ПОВІДОМЛЯЄ ЗАГОЛОВОК

Мета: повторити та узагальнити знання учнів про текст; навчати визначати головну думку тексту, добирати до нього заголовки; формувати вміння співвідносити заголовок зі змістом тексту; збагачувати словниковий запас школярів; розвивати мовлення, увагу, спостережливість; виховувати любов до рідної природи.

Хід уроку

I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МОМЕНТ

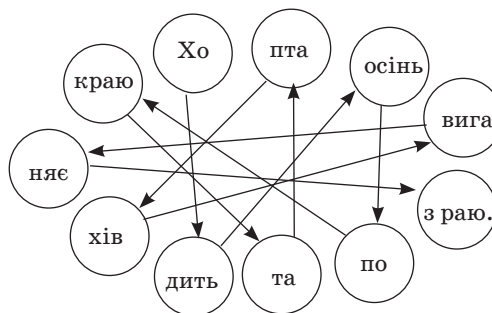
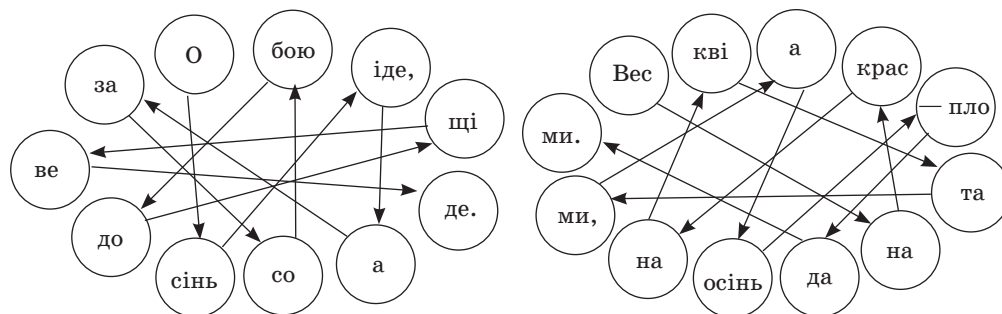
Вже дзвінок сигнал нам дав,
Працювати час настав.
Тож і ти часу не гай,
Працювати починай!

II. АКТУАЛІЗАЦІЯ ОПОРНИХ ЗНАТЬ

1. Мовленнєва розминка. Складання прислів'їв

- У садах, лісах блукає,
В жовті шати одягає,
Золотисту стелить постіль —
Жде сестрицю білу в гості. (Осінь)

— Складіть прислів'я про осінь.

- Осінь іде, а за собою дощі веде.
- Весна красна квітами, а осінь — плодами.
- Ходить осінь по краю та птахів виганяє з раю.
— Запишіть прислів'я у зошити.

2. Закріплення знань про текст

- Що таке текст?
- З чого складається текст?

- Як правильно записують речення у тексті?
- Що має кожний текст? (*Заголовок*)
- Що виражає заголовок?

III. СПРИЙМАННЯ Й УСВІДОМЛЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ

1. Повідомлення мети та завдань уроку

- Яка пора року настала?
- Як називають осінні місяці?
- Чому вони так називаються? (*Відповіді дітей.*)
 - В школах дзвоник пролунав,
Школярів дім знань зустрів.
В лісі вирости грибочки,
У опеньках всі пеньочки... (*Вересень*)

Назва вересня прийшла з Полісся. Там у цей період цвіте верес — цінна медоносна рослина.

- Мов вогонь, палає світ,
Полетіло листя з віт...
Пташки в вирій відлітають,
Хмарки дощик розсипають. (*Жовтень*)

Жовтень — час жовтіння листя. Цю назву місяць має ще з часів Київської Русі.

- Вправо, вліво, вниз, назад —
Всюди справжній листопад.
Трішки ще і вже зима,
От і осені нема. (*Листопад*)

Назва *листопад* прийшла із західноукраїнських земель. У цей час там опадає листя.

— Сьогодні до нас на урок завітала красуня осінь. Вона допоможе нам працювати з текстами, добирати до них заголовки, визначати тему та головну думку текстів.

2. Визначення теми текстів. Робота в групах

- Що таке тема? (*Тема — це те, про кого або про що йдеться в тексті.*)
- Що таке головна, або основна думка? (*Головна, або основна думка — це те головне, що автор хоче сказати своїм читачам.*)

— Зараз ви працюватимете в групах. Згадайте правила роботи у групі.

- Не говорити всім одночасно.
- Усім слухати одного.
- Намагатися зрозуміти одне одного.
- Працювати так, щоб не заважати іншим.
- Заслуховувати думки кожного члена групи.
- Дотримувати певного часу.
- Бути ввічливим, стриманим, відповідальним.
 - Складіть невеличку розповідь про осінь.
 - Які слова можна використати за цією темою? (*Відповіді дітей.*)

Після обговорення на дошці з'являються опорні слова.

Осінь	Красуня, чародійка, чарівниця, золота, кольорова, чудова, дощова
Листя	Барвисте, жовтогаряче, різнокольорове, червоне, сухе, зів'яле
Дерева	Чарівні, голі
Небо	Високе, синє, прозоре, чисте, блакитне, хмарне, похмуре

Діти працюють у групах, обговорюють та складають речення про осінь.

IV. ФІЗКУЛЬТХВИЛИНКА

Осінь, осінь. Лист жовтіє,
З неба часом дощик сіє.
Червонясте, золотисте
Опадає з клена листя.
Діти ті листки збирають,

У книжки їх закладають.
Наче човники, рікою
Їх пускають за водою.
З них плетуть вінки барвисті,
Червонясті, золотисті.

V. СКЛАДАННЯ ТЕКСТІВ

1. Слухання текстів про осінь

— Прочитайте речення, що ви склали. (*Один учень від кожної групи біля дошки зачитує складений текст про осінь.*)

— Діти, як же так сталося, що опорні слова були однаковими для кожної групи, тема була одна — «Осінь», а тексти у кожної групи різняться? (*Відповіді дітей.*)

— А тепер придумайте заголовок до вашого тексту, щоб він відповідав темі вашого висловлювання.

Після обговорення кожна група презентує свої заголовки.

1. Чарівна осінь.
2. Осінь у лісі.
3. Бабине літо.
4. Осінь-красуня.
5. Осіннє вбрання.
6. Золота осінь.

— Доведіть, що ви правильно обрали заголовок до вашого тексту.

— Прочитайте текст на картці.

Сонячні промені падають на узлісся. Там дерева наділи осіннє вбрання. Листочки берези стали жовтими. Клен пофарбував себе жовтою та коричневою фарбами. На кожную гілочку горобина накинула червоне намисто.

Тільки ялинка не змінила своїх зелених голок.

— Про що йдеться в тексті?

— Скільки частин ви помітили?

— Прочитайте зачин; основну частину; кінцівку.

— Якою є тема тексту?

— Яка головна думка тексту? Що головне хотів сказати нам автор?

— Доберіть заголовок до тексту. (*У кожної групи — свій заголовок.*)

— Доведіть, чому саме такий заголовок вважаєте доцільним.

2. Самостійна робота учнів у групі

— Будь ласка, перебудуйте цей текст відповідно до іншого заголовку.

(*Кожна група отримує свій заголовок.*)

1. Золота берізка.
2. Красень-клен.
3. Красуня горобина.
4. Святкова ялинка.
5. Осінні шати.

— Запишіть речення у зошити.

3. Записування тексту. Перевірка написаного. Виправлення помилок

VI. ПІДСУМОК УРОКУ

— Якій темі був присвячений наш урок?

— Про що повідомляє заголовок у тексті?

VII. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

Намалювати ілюстрацію до складеного тексту.

УРОК 2. СКЛАДАННЯ РОЗПОВІДІ ЗА ПЛАНОМ І ОПОРНИМИ СЛОВАМИ

Дата _____

Клас _____

Мета: закріпити знання учнів про текст; навчати складати текст за планом і опорними словами; розвивати зв'язне мовлення, мислення; збагачувати словниковий запас школярів; розвивати спостережливість та увагу; виховувати любов до природи.

Хід уроку

I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МОМЕНТ

II. АКТУАЛІЗАЦІЯ ОПОРНИХ ЗНАТЬ

1. Мовленнєва розминка

Гра «Складовий аукціон»

— Складіть слова за першим складом.

Во — (-рона, -рота, -лошка, -вна).

Ві — (-ник, -нок, -яло, -трила).

Ва — (-лера, -гон, -за, -флі).

Ву — (-лик, -хо, -дка, -лиця).

2. Закріплення знань про текст

— Закінчіть речення.

- Текст — це...
- Текст поділяється на такі частини...
- Кожна частина записується...
- До кожного тексту можна дібрати...
- У тексті є... та головна...
- Речення у тексті пов'язані...

III. СПРИЙМАННЯ Й УСВІДОМЛЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ

1. Повідомлення мети та завдань уроку

— Сьогодні на уроці у вас буде незвичайна робота: на деякий час ви перетворитеся на письменників, щоб розповісти про один день із життя найголовнішої у лісі людини. Хто ця людина?

- Хто в ліс приходить рано,
Кожне дерево огляне,
Ліс, звірят охороняє,
Пташеняток захищає,
Береже гриби, травичку,
Ще й малину та сунічки?
Хто цей добрий чоловік?
Відгадали? Це... (лісник).

2. Розповідь учителя з елементами бесіди

— Як ще називають лісника?

— Чим займається ця людина?

— Що ви знаєте про життя господаря лісу?

— Як ви вважаєте, чи може він не ходити на роботу?

— А як часто буває ця людина в лісі?

— Навіщо це потрібно?

— Лісник охороняє ліс, захищає його від хвороб та шкідників. Також його роботою є: висаджування лісу, доглядання за ним, прокладання лісових доріг, заготівля лісової продукції, корму для тварин. Усе, що дає ліс,— деревина, ягоди і плоди, горіхи, гриби, дичина, мед, хутро, лікарська сировина, — має бути збережено і використано на користь людям. У цьому й полягає основне завдання лісника.

Йому болить кожне зрубане деревце, кожна зламана гілка. Щоб дати лад своєму царству, лісник щодня долає багато кілометрів... Він також спостерігає за птахами, звірами, комахами.

3. Складання опорних слів до розповіді

- Який час року ви описуватимете в своїй роботі?
- Як почуваються лісові жителі в цей час?
- Хто приходить їм на допомогу?
- Чим він може допомогти мешканцям лісу?
- Де живе лісник? Як називається його будинок?

Після обговорення на дошці з'являються опорні слова.

Рано настає вечір, холодний вітер, заповорило все навколо, у своїй сторожці, на деревах не залишилося жодного листочка, вони мерзнуть від холоду, допомогти звіряткам, веде стежка, мешканці лісу поховалися в нори і щілини, повернуться в теплий, затишний будинок.

— Доповніть подані словосполучення словами таким чином, щоб утворилося речення.

4. Заслуховування розповідей, складених за опорними словами

IV. ФІЗКУЛЬТХВИЛИНКА

V. СКЛАДАННЯ РОЗПОВІДІ ЗА ПЛАНОМ ТА ОПОРНИМИ СЛОВАМИ

1. Складання плану

— Щоб вам було легше записати текст, складімо план розповіді. (*Заслуховують відповіді дітей за планом.*)

План

1. Холодна осінь.
2. Охоронець лісу.
3. Підготовка до зими.
4. Відпочинок.

2. Записування тексту

Учням, які вагаються у складанні тексту, пропонують картки-«помічниці», у яких записано опорні слова.

Орієнтовний текст

Настала пізня осінь. Рано настає вечір. Часто дощить. Дує холодний різкий вітер. Зривається сніжок. Усе заповорило навкруги.

Лісові мешканці поховалися в нори та щілини. На деревах не залишилося жодного листочка. Голодно. Звірі мерзнуть від холоду.

Тільки лісник не спить у своїй сторожці. Він обходить ліс. Потрібно допомогти звіряткам. А потім повернутися до теплового, затишного будиночка.

3. Перевірка написаного. Виправлення помилок

VI. ПІДСУМОК УРОКУ

- Над чим ми працювали на уроці?
- Про що склали текст?
- На що ми зважали під час складання розповіді?

VII. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

Скласти декілька речень про те, як учні можуть допомогти звірям узимку.